

ECO-IN manifestas dėl mokyklų įtraukties

Turinys

Įvadas

2019 m. pagal programą „Erasmus+“¹ pradėtas įgyvendinti naujų ekologinių metodų įtraukties algoritmas (ECO-IN), kurio tikslas – sukurti naują vertinimo sistemą ir mokymo veiklą, kad būtų galima kurti įtraukias mokyklas, pradedant nuo „ekologinio“ požiūrio. Siekiant šio tikslo, projekto konsorciumas, kurį sudaro [Perugia universitetas](#), FORMA.Azione, [Lietuvos švietimo profesinė sąjunga](#), [Urbino universitetas](#), MIRADA [LOCAL](#), [Alba apskrities mokyklų inspekcija \(Rumunija\)](#) ir [SOLIDAR fondas](#), Belgijoje, Italijoje, Lietuvoje, Rumunijoje, Ispanijoje, Lietuvoje ir Italijoje atliko išsamius mokslinius tyrimus, susijusius su mokinių įtrauktimi į pradinio ir vidurinio ugdymo mokyklose.

Remiantis šiose ES valstybėse narėse nustatytais poreikiais ir tolesniais ES lygmens moksliniais tyrimais, pagal projektą pateikiamas novatoriškas ir skaitmenizuotas vertinimo protokolas, pagal kurį vertinama ir stebima sėkminga įtraukties praktika, pateikiamos politikos rekomendacijos dėl įtraukties skatinimo ir mokymai, kad visi švietimo srities suinteresuotieji subjektai (mokytojai, mokyklų vadovai, politikos formuotojai, pedagogai, išorės ekspertai, tėvai, šeimos) būtų parengti aktyviai dalyvauti mokyklų sistemoje laikantis „ekologinio požiūrio“.

ECO-IN projektas susijęs su Mitchell (2016 m.) pasiūlytu ekologiniu modeliu, pagal kurį švietimo sistema laikoma spirale: kiekvienas „ratas“ yra labai svarbus kiekvieno žmogaus vystymuisi.² Remiantis šiuo ekologiniu modeliu, kiekviena iš skirtingų sistemų dalyvauja ir yra atsakinga už įtraukios švietimo (ir socialinės) sistemos sėkmę ir (arba) nesėkmę. Šis modelis yra teorinis pagrindas, kuriuo rėmėsi ECO-IN projekto partneriai, kad išsiaiškintų, koku mastu įvairūs dalyviai (skirtingose sistemose) gali jį geriau įtraukti į visą mokyklą. ECO-IN projekto ekologinis požiūris yra susijęs su įtraukiojo švietimo būklės vertinimu ir duomenų teikimu, taip pat iš įvairių suinteresuotųjų subjektų gautų duomenų rinkimu, kuriais politikos formuotojai naudotųsi siekdami vadovauti veiksams.

Šis manifestas grindžiamas ECO-IN projekto rezultatais ir ataskaitomis iš FORMA.Azione, Lietuvos švietimo profesinės sąjungos, MIRADA LOCAL, Alba apskrities mokyklų inspekcijos (Rumunija), SOLIDAR fondo, Perudžos universiteto ir Urbino universiteto, taip pat indėliu į ECO-IN aukšto lygio konferenciją dėl politikos rekomendacijų dėl mokyklų įtraukties, kurioje dalyvavo šių organizacijų atstovai: **EESRK darbuotojų grupė, ETUCE, Europos Komisija (EAC GD), LLLP, OBESSU ir S&D frakcija.**

¹ [ECO-IN projekto interneto svetainė](#)

² Mitchell, David (2016). Įtraukiojo švietimo strategijų ekologija, skirta kovoti su įvairių besimokančiųjų švietimo krize, Routledge, Londonas

Įtraukusis ugdymas Europoje

Europos Sąjunga yra nustačiusi keletą politikos sričių ir iniciatyvų, kuriomis siekiama remti įtraukujį ugdymą visose valstybėse narėse. Viena iš jų – [1994 m. UNESCO Salamankos deklaracija](#), kurioje įtvirtinta daug ES dokumentų. Deklaracijos veiksmų programa siekiama užtikrinti, kad mokiniai galėtų lankyti savo kaimynines mokyklas nepriklausomai nuo jų poreikių. Šiuo metu ES institucijos vadovaujasi [2018 m. Tarybos rekomendacija dėl bendrų vertybių, įtraukaus švietimo ir europinio mokymo aspekto propagavimo](#) ir neseniai priimta [2022 m. Tarybos rekomendacija dėl sėkmingo mokymosi būdų](#). Pastarojoje rekomendacijoje pateikiamas įtraukusis požiūris į sėkmę mokykloje, kuris neapsiriboja akademiniais rezultatais, bet pabrėžia besimokančio asmens gerovės ir tokių elementų, kaip asmeninis, socialinis ir emocinis vystymasis, svarbą. Be to, Europos socialinių teisių ramstis (ESTR) yra ES veiksmų, kuriais siekiama įtraukusios Europos visuomenės, pagrindas. Pagal pirmąjį principą „kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išlaikyti ir įgyti įgūdžius, kurie leistų jiems visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai valdyti pokyčius darbo rinkoje“, ir tai yra įtraukaus švietimo pagrindas.³

Svarbi įtraukaus švietimo Europoje paradigma yra „**visos mokyklos požiūris**“. Praeityje ES nagrinėjo visą mokyklą apimančio švietimo temą, tačiau siekė užkirsti kelią mokyklos nebaigimui.⁴ Tai leidžia aiškiai suprasti, kas, ES institucijų nuomone, yra toks požiūris, sutelkiant dėmesį į: **skatinti teigiamą mokyklos kultūrą, komandinį darbą ir bendradarbiavimo praktiką mokyklos bendruomenėje**. Visos mokyklos požiūris į psichikos sveikatą ir gerovę reikalauja „iš apačios į viršų, dalyvaujamojo ir lankstaus požiūrio, kuris atitiktų mokyklos ir vietos bendruomenės ekologiją“.⁵ Visas mokyklos požiūris atitinka ECO-IN projekte taikomą ekologinį požiūrį, nes tikimasi suburti visus mokyklos dalyvius ir suinteresuotuosius subjektus (mokyklos darbuotojus, moksleivius, tėvus ir vietos bendruomenę), kad būtų užtikrintas sėkmingas švietimas.

Tačiau dažniausiai pokalbyje daugiausia dėmesio skiriama mokytojams, tėvams, mokyklų vadovams ir besimokantiems asmenims ir neatsižvelgiama į kitų rūšių pagalbinis švietimo darbuotojus, PVO ir savanoriškos veiklos organizacijas. Tai, kad ES skiria daugiau dėmesio institucinei veikėjai, paaiškinama tuo, kad ES neturi kompetencijos nacionalinės politikos srityje.

Nepaisant šių pastangų, tebėra neatitikimų tarp ES politikos ir tikrojo mokyklų konteksto, t. y. politikos formavimas ES lygmeniu yra atskirtas nuo to, kas vyksta kasdieniame gyvenime visoje Europoje.

³ [Europos socialinių teisių ramstis](#), Europos Komisija, 2017 m.

⁴ Pavyzdžiui, Europos Komisijos strategijoje „Švietimas ir mokymas 2020“.

⁵ Cefai, C. Simões, C. ir Caravita, S. (2021) „sisteminis, visos mokyklos požiūris į psichikos sveikatą ir gerovę mokyklose ES“, NESET ataskaita, Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, p. 95. doi: 10.2766/50546.

Pasak [jo periodinių UNESCO ataskaitų](#), visos šalys atsilieka nuo įtraukaus švietimo, įskaitant Šiaurės šalį, kurios paprastai yra sveikintos už savo švietimo sistemą. **Visoje Europoje mažėjant švietimui skiriamam viešajam finansavimui**,⁶ neabejotina, kad švietimo sistemoms vis sunkiau įgyvendinti tai, ką akademinė bendruomenė laiko veiksmingu įtraukiu švietimu. Be to, **mokytojų darbo jėga sparčiai senėja ES** ir daro didesnę spaudimą švietimo sistemai, nes vis mažiau žmonių nori patekti į sistemą, kurioje jie nesijaučia vertinami. Kalbant apie mokytojams reikalingą paramą, SOLIDAR fondo 2019 m. pilietybės ir mokymosi visą gyvenimą stebėsenos biuletenyje nurodoma, kad bendra atsakomybė nėra tikrovė visoje Europoje, atsižvelgiant į tai, kaip didėja mokytojų darbo krūvis, darantis poveikį profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrai, ir tai neatspindi mokytojų darbo užmokesčio.⁷ Be to, **trūksta paramos, susijusios su pradinio ir tęstinio mokymu**, skirtu mokymui daugiakultūroje aplinkoje ir skaitmeninių priemonių naudojimui mokymo srityje.⁸

Kitas integracinio švietimo Europoje iššūkis yra **tai, kad atrodo, jog specialiųjų ugdymo poreikių turintiems moksleiviams nėra vienos apibrėžties**. ES institucijos turi visa apimančią, nors ir siaurą, supratimą apie vaikus, turinčius SMP, nurodydamos vaikus, kurių mokymosi sunkumai trukdo jiems pasinaudoti bendrąja švietimo sistema be paramos ar apgyvendinimo jų poreikiams patenkinti.⁹ Bendros apibrėžties nebuvimas yra ne tik terminijos klausimas, bet ir lemia skirtingą požiūrį į tai, kokie specialieji poreikiai yra švietimo kontekstas, taigi, kokie įgūdžiai, aplinka ir mokymosi aplinka turėtų būti prieinami siekiant geriau patenkinti šiuos poreikius ir užtikrinti, kad būtų laikomasi ES politikos lygmeniu nustatyto įtraukimo.¹⁰

ECO-IN projektas

[ECO-IN projektu](#) siekiama spręsti holistinio ir sisteminio požiūrio į kovą su socialine ir švietimo atskirtimi trūkumo problemą, dėl kurios imamas fragmentiškas intervencijų, daugiausia remiantis „neatidėliotinu atsaku“, kurį taiko kai kurie švietimo sektoriaus dalyviai, neatsižvelgdami į visą turimų poreikių, priemonių, gebėjimų ir įgūdžių vaizdą. Įgyvendinant projektą šis uždavinys sprendžiamas siūlant naują ir novatorišką „ekologinį modelį“, kuris padėtų kurti įtraukias mokyklas ir bendruomenes.

⁶ Frank, Andrei (2021). [Švietimo pritaikymas ir pelno siekiančio švietimo suinteresuotųjų subjektų paplitimas](#). Elisa Gambardella (leid.). Solidar fondas.

⁷ Frank, Andrei (2019 m.). [2019 m. pilietybės ir mokymosi visą gyvenimą stebėsenos biuletenis](#). Lucie Susova ir Elisa Gambardella (red.). Solidar fondas.

⁸ ECO-IN projekto partneriai (2021 m.). [Repertuaras apie mokyklų įtraukties programą](#).

⁹ Europos Komisija (2018 m.). [Galimybė gauti kokybišką išsilavinimą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams](#).

¹⁰ Ten pat.

Projekto centre yra ekologinis požiūris į įtraukų švietimą. Ši perspektyva meta iššūkį tradicinėms apibrėžtims ir **kategorijoms, skatindama įtraukaus švietimo viziją, kurioje atsižvelgiama į įvairius studentų poreikius visais lygmenimis, bet kurioje aplinkoje ar gyvenimo etape.** Jame nustatomas novatoriškas požiūris, kuriuo pripažįstamas esminis **įvairių sistemų bendradarbiavimo ir tarpusavio sąsajų** vaidmuo, pabrėžiant, kad būtinas visų švietimo procese dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, mokytojų, mokyklų vadovų, šeimų, pedagogų, bendradarbių, politikos formuotojų ir specialistų, mokymas, dalyvavimas ir bendradarbiavimas.

Taikydama ekologišką požiūrį ir remdamasi moksliniais įrodymais, **ECO-IN skatina aktyvų mokytojų, mokyklų vadovų, politikos formuotojų, tėvų ir šeimų dalyvavimą.** Ja siekiama gerinti įtraukią švietimo politiką ir praktiką nuo pradinės iki vidurinės mokyklos, aktyviai dalyvaujant visiems pagrindiniams švietimo srities suinteresuotiesiems subjektams, pavyzdžiui, mokytojams, mokyklų vadovams, švietimo darbuotojams (mokyklose ir už jos ribų), tėvams ir valdžios institucijoms, suteikiant jiems specialų mokymą ir remiant veiksmus, kad būtų galima konkrečiai imtis komandinio darbo kovojant su segregacija ir radikalizacija, taip sudarant sąlygas kokybinėms ir kiekybinėms priemonėms, kuriomis būtų galima įgyvendinti, stebėti ir vertinti įtraukumą mokykloje.

ECO-IN mokymo veiksmai buvo grindžiami **konkrečiomis vertybėmis**, pavyzdžiui,

1. **Prosocialumas:** Prosocialumas apima visą teigiamą elgesį su kitais žmonėmis, kuris, negaudamas materialinės naudos (pvz., pinigų), sukuria abipusiškumą. Gerinant prosocialinius veiksmus mokyklose stiprinami geresni tarpasmeniniai santykiai vengiant konfliktų ir užtikrinant teigiamą abipusiškumą. Be to, prosocialinės komunikacijos skatinimas mokyklose skatina įvairovę ir empatiją. Tai teigiami rezultatai bendruomenei, kurioje veikia mokykla.
2. **Dalyvavimas:** suprantama kaip įvairių subjektų **susitikimas**, jų **dalyvavimas** bendruose projektuose, taip pat įvairių institucinių lygmenų, profesijų ir požiūrių **dialogas**. Galiausiai įvairių perspektyvų **prioritetų ir poreikių** sujungimas, tokiu būdu **aktyvus bendradarbiavimas** siekiant bendrų tikslų.
3. **Įsipareigojimas /atsakomybė:** suprantama kaip savo stipriųjų pusių naudojimas vykdant individualią ar kolektyvinę užduotį, atsižvelgiant į jų sklaidą. Atsakomybė suprantama kaip nuoseklus elgesys, susijęs su įsipareigojimu. Tai reiškia, kad reikia pripažinti savo pasirinkimo perkelti, skleisti ir propaguoti įvairovės ir įtraukties vertę mokykloje ir visuomenėje pasekmes.
4. **Kokybė:** Integracijos kokybės ir mokyklos kokybės santykis. Tokia kokybė neturėtų būti patvirtinama tik vertėmis, bet taip pat turėtų būti matuojama ir vertinama.

5. **Patikimumas (patikėjimas ir patikimumas):** Pasitikėjimo kažkuo (žmonėmis ar institucijomis/organizacijomis) veiksmas, kuris sukelia saugumo jausmą ir leidžia kažkam pasitikėti, kad jis gali veikti vadovaudamasis mūsų interesais; besąlyginis tikėjimas kaip reikalavimas veikti prosocialiai.

Remiantis šiais principais, vykdant projektų bandymus, stebimas ir vertinamas ekologinio ir novatoriško mokymo, skirto įvairiems įtraukties procese dalyvaujantiems suinteresuotiesiems subjektams (mokyklos vadovams, mokytojams, tėvams, ekspertams mokykloje ir už jos ribų, politikos formuotojai), poveikis įtraukčių procedūrų ir susijusios vertinimo praktikos kokybei, siekiant gerinti švietimo sistemas ir užtikrinti lygias galimybes visiems.

Siekiant palengvinti duomenų rinkimą ir analizę, projektas vykdomas kartu su ECO-IN vertinimo protokolu (AP). Naudojant šią priemonę buvo analizuojami statistiniai ir įsivertinimo duomenys ir surinkti įrodymais pagrįsti duomenys apie mokyklų įgyvendinamos įtraukties praktikos ir politikos kokybę. Mokyklos turėtų naudotis AP kaip **įsivertinimo priemone, kuri suteikia joms „galimų intervencijų planą“, teikia mokykloms duomenis, kurie padeda joms tobulinti įtraukties procesus. Veiksmų planas grindžiamas algoritmu, kuriuo gali būti derinami bendri, konkrečioms šalims ir kontekstui būdingi kintamieji, atitinkantys atitinkamus ES prioritetus ir rekomendacijas, ir kuris patvirtinamas išsamiais, dalyvaujamaisiais ir įrodymais pagrįstais įvertintais eksperimentais.** Todėl pagal ECO-IN projektą sukurta AP gali sudaryti sąlygas parengti konkrečioms aplinkybėms pritaikytas rekomendacijas dėl priemonių, kurios būtų grindžiamos duomenimis ir poveikiu visoje Europoje. Galbūt ji gali sukurti svarių įrodymų, kurie skatina ir įkvepia naujas žinias apie mokyklų įtrauktį ir yra atspirties taškas naujiems šios srities moksliniams tyrimams ir politikos reformoms, galinčioms turėti **didelį sisteminį poveikį ir pokyčius ES valstybėse narėse.**

Projekto įžvalgos

Integracinės švietimo politikos ir tikrovės neatitikimai

Įgyvendinant projektą [parengta Repertuaro dėl mokyklų įtraukties programa](#) buvo atkreiptas dėmesys į kelis įtraukties švietimo politikos ir teisės aktų neatitikimus bei realybę šalyse partnerėse. Šiuo manifestu siekiama įvertinti nustatytas spragas, kad būtų atkreiptas dėmesys į galimas intervencijų nacionaliniu ir Europos lygmenimis sritis, kaip pabrėžta projekto politinėse rekomendacijose.

Lietuvos atveju partneriai apibūdina politinės valios įgyvendinti įtraukčių švietimą trūkumą ir formalizuoti jį Lietuvos teisės lygmeniu. Nepaisant didėjančio specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių studentų skaičiaus, nesiimama jokių konkrečių priemonių švietimo įstaigoms ir jų pasiūlai pritaikyti. Todėl Lietuvos atveju raginama sukurti tinkamą švietimo aplinką, užtikrinti visų švietimo įstaigų darbuotojų pasirengimą dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais. Projekto **Rumunijoje**

rezultatai rodo neigiamą požiūrį į SEN sąvoką, taip pat grindžiamą konkurencingu švietimo ir jo tikslų supratimu. Iš tiesų Rumunijos partneriai apibūdino požiūrį į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus kaip atmetimą ir stigmatizavimą, nes tai turėtų įtakos bendrosios klasės rezultatams. Be to, kasdieniai mokytojai susiduria su daugybe kliūčių, pavyzdžiui, ribota keliaujančių mokytojų intervencija, materialinės bazės ir priemonių, padedančių siekti įtraukaus švietimo, stoka ir intervencijos grupės narių bendravimo ir paramos stoka.

Taip pat buvo pastebėta neatitikimų **Italijos**, dažnai laikomos pirmaujančia šalimi įtraukaus švietimo srityje, atveju¹¹. Vienas iš pavyzdžių – galimybė neįgaliems mokiniams lankyti aukštąsias mokyklas. Nepakankamas aukštųjų mokyklų sistemos modernizavimas, kuriam vis dar įtaką daro pasenęs senas modelis, trukdo neįgaliems moksleiviams, kurie dažnai stumiami į profesinio rengimo ir mokymo vidurines mokyklas, lankyti vidurinę mokyklą. Nors profesinio rengimo ir mokymo mokyklos gali būti puiki įtraukties varomoji jėga, jos neturėtų būti vienintelė prieinama galimybė SEN turintiems moksleiviams. **Ispanija** taip pat laikoma viena iš ES šalių, kurios geriau skatina ir įgyvendina įtraukią švietimo sistemą, tačiau teigiama, kad dabartinė politika atspindi labiau integruotą, o ne įtraukią požiūrį.¹²

Be konkrečioms šalims būdingų uždavinių, projekto moksliniuose tyrimuose taip pat nustatyta keletas bendrų temų visose dalyvaujančiose mokyklų ekosistemose. Tolesnėse dalyse bus pateikti keli pavyzdžiai, iliustruojantys iššūkius, su kuriais susiduria kai kurie pagrindiniai ekologinio požiūrio į mokyklų įtrauktį rodikliai. Tačiau šie pavyzdžiai nėra išsamūs ir kiekvienas specialistas, kuris prisideda prie mokyklos įtraukties skatinimo, susiduria su konkrečiais sunkumais. Tarp jų yra nepakankamai įvertintas ir neteisingai suprastas mokyklos psichologų vaidmuo. Šis vaidmuo mokyklose tampa vis svarbesnis kaip bendras veikėjas planuojant įtraukties proceso etapus tiek mokykloje, tiek už jos ribų, nes jie atlieka esminį vaidmenį visų mokinių socialinių ir emocinių rezultatų atžvilgiu.¹³ Nors psichologų vaidmuo skatinant įtraukų švietimą tampa vis svarbesnis, atrodo, kad jų vaidmuo yra ne toks aiškus, kaip, pavyzdžiui, mokytojų vaidmuo, atsižvelgiant į tai, kad atrodo, jog jie nėra taip pat atstovaujami ES lygmeniu. Šį klausimą reikia spręsti imantis veiksmų, skirtų politikos formuotojams, mokyklų vadovams, mokytojams, šeimoms ir švietimo specialistams.

¹¹ IANES, D., Demo, H. & Dell'Anna, S. (2020). Įtraukus švietimas Italijoje: Istoriniai žingsniai, teigiami pokyčiai ir iššūkiai. *Perspektyvos* 49, 249–263. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09509-7>

¹² ECO-IN projekto partneriai (2021 m.). [Repertuaras apie mokyklų įtraukties programą](#).

¹³ Ten pat.

Kitas nustatytas iššūkis – „21^{-ojo} amžiaus klasė“. Šiame amžiuje vis dažniau naudojamos skaitmeninės technologijos įdiegė „naują skaitmeninę ir mišrią mokymosi aplinką¹⁴“, taigi ir į mokymo metodus integruotų skaitmeninių priemonių naudojimą.¹⁵ Tai reiškia, kad „daug naujų galimybių mokymasis yra prieinamas“, pavyzdžiui, MOOC ir internetinės mokymo programos.¹⁶ Tačiau šie nauji pokyčiai taip pat kelia sunkumų mokytojams, kaip matyti iš atvejų ECO-IN šalyse partnerėse, nes įvairiais atvejais mokytojams trūksta tinkamų įgūdžių ir gebėjimų, kad būtų galima pasirengti šio amžiaus klasei.

Galiausiai ne mažiau svarbu yra tai, kad įtraukčiai į mokyklas kenkia nepakankamas finansavimas švietimui apskritai, ypač siekiant, kad švietimas taptų įtraukesnis. Tai aiškiai matyti ir politikos nuoseklumo požiūriu, nes įgyvendinant projektą būtų galima nustatyti politikos ir (arba) teisės aktų bei praktikos neatitikimus mokyklose. Švietimo viešajam sektoriui skirtas biudžetas sumažintas visose šalyse partnerėse, todėl mažiau išteklių skiriama įtraukioms priemonėms, skirtoms SMP turintiems studentams. Mažiau išteklių reiškia mažiau investicijų į specializuotą personalą, kuris gali padėti mokytojams įtrauktis į savo klases, taip pat padidinti mokytojų darbo krūvį, dažnai paliekant juos vieni. Strategijose ir metodikoje negalima neatsižvelgti į finansavimo klausimą rengiant bet kokias įtraukaus švietimo skatinimo ir įgyvendinimo nuostatas, rekomendacijas, praktiką ir t. t.

Įtraukaus švietimo mokymo svarba

ECO-IN projektas taip pat organizavo tarptautinius ir vietinius mokymus keturiose šalyse partnerėse (Italija, Lietuva, Rumunija ir Ispanija). Šia mokymo veikla buvo siekiama skatinti vertybėmis grindžiamą ekologinį požiūrį (50) projekte dalyvaujančių mokyklų, kaip aprašyta 3 dalyje, siekiant pagerinti šių mokyklų įtraukumo kokybę.

Be to, **mokymai suteikė galimybę surinkti vertingos informacijos apie tai, su kokiais sunkumais susiduria švietimo srities suinteresuotieji subjektai kiekvienoje šalyje.** Pavyzdžiui, Lietuvos atveju mokymas liudija apie nepakankamus mokytojų įgūdžius, nepakankamą įtraukaus švietimo finansavimą, žmogiškųjų išteklių (mokytojų) trūkumą, nepalankią visuomenės nuomonę apie įtraukų švietimą ir tėvų priešišumą, su kuriais susiduria integracinis švietimas. Siekiant išspręsti šiuos uždavinius, buvo pateikti šie pasiūlymai: jutimo patalpų ir specialiai įrengtos aplinkos sukūrimas

¹⁴ Švietimo reformos žodynyje „mokymosi aplinka“ apibūdinama taip: „Mokymosi aplinka – tai įvairios fizinės vietos, kontekstai ir kultūros, kuriose mokiniai mokosi. Kadangi studentai gali mokytis įvairiose aplinkose, pavyzdžiui, už mokyklos ribų ir lauko aplinkoje, šis terminas dažnai vartojamas kaip tikslesnė arba pageidaujama alternatyva klaseje, kuri turi mažiau tradicinių konotacijų, pvz., kambarys su stalų eilėmis ir kreida lenta.“ Ed Glossary, „[mokymosi aplinka](#)“

¹⁵ Xhomaqi, Brikena (vyriausiasis leidimas) (2019 m.). [XXI amžiaus mokymosi aplinka: Pozicijos dokumentas](#). Andrew Todd (red.) ir Pauline Boivin ir Juanma Bjez Ramírez. Mokymosi visą gyvenimą platforma.

¹⁶ Ten pat: p. 12.

siekiant skatinti įtraukumą ir profesinį tobulėjimą, mokytojų ir pagalbinių darbuotojų įgūdžių ir kvalifikacijos kėlimą. **Ispanijos** atveju dalyviai pareiškė, kad mokymai padėjo parengti jų požiūrį, kad būtų pagerintas įtraukties lygis jų organizacijoje ir bendruomenėje.

ECO-IN vertinimo protokolo pridėtinė vertė

Vienas iš pagrindinių ECO-IN projekto tikslų buvo sukurti ir patvirtinti Europos vertinimo priemonę mokyklų įtraukties kokybei įvertinti, vadinamą „Ekologinio vertinimo skale įtraukties srityje“ (EASI). Taikant algoritmą valdomos EASI skalės pirminis patvirtinimas ir patikimumo kontrolė buvo patikrinti. Vėliau ji buvo administruojama skirtingoms kategorijoms (mokyklų vadovams, pedagogams, ekspertams, šeimoms, mokytojams, politikos formuotojams ir vidurinių mokyklų moksleiviams) įvairiose šalyse partnerėse. Klausimyno dalis buvo bendra (20 punktų), į kurią turėjo atsakyti visos susijusios kategorijos, ir konkrečios kategorijos dalis. Reikalaujamas vertinimas buvo susijęs su kiekvieno parametro buvimu mokykloje, atsižvelgiant į konkrečios kategorijos suvokimą, ir su tuo, kaip toks parametras buvo laikomas svarbiu (aliencie). Šie du vertinimai, kuriuos galima pakeisti kaip algoritmą veikiančius svorius, tada susijungtų į galutinį bendrą balą. Pagal EASI skalę atlikta duomenų analizė parodė įdomius pokyčius šalyse partnerėse po to, kai buvo įgyvendinta vietos mokymo veikla.

Pavyzdžiui, iš duomenų matyti, kad **Italijos** mokyklos, kurios per pirmąjį EASI skalės vertinimą parodė aukštą įtraukties kokybę, taip pat buvo labiausiai linkusios taikyti novatoriškus metodus jų įtraukumui didinti. Be kita ko, buvo sukurtos ekologinės darbo grupės, kad būtų pagerinta įtrauktis, organizuojami vietos ir atviri forumai jų teritorijoje, kuriamos duomenų bazės, skirtos rinkti, suskirstyti į kategorijas ir nustatyti visų įstaigų, subjektų ir institucijų, dirbančių įtraukties srityje socialiniu, politiniu ir bendruomenės lygmenimis, kad būtų galima pradėti kurti platesnį suinteresuotųjų subjektų tinklą. Tai buvo papildyta kitais veiksmais, pavyzdžiui, rengiant klausimynus, kad būtų renkami duomenys apie įtraukties suvokimą, skirtus tėvams, politikos formuotojams, pedagogams, ekspertams, mokytojams iš kitų mokyklų ir informuotumo apie jų sritį skatinimui. Kita vertus, mokyklos, kurių įtraukties kokybė buvo prastos kokybės, atrodė, kad daugiau dėmesio skyrė tradiciškesniems veiksams ir veiksams, nesusijusiems su vertinimais, pavyzdžiui, informuotumo didinimui jų vietovėje ir mokyklų bei jų srities institucijų bendravimo gerinimui. Iš duomenų analizės matyti, kad didelis vietos mokymo poveikis yra labai didelis, o eksperimentinės grupės rezultatai yra aukštesni; tai rodo, kad vietos lygmens mokymas, susijęs su kintamaisiais, laikomais svarbiais įtraukumui, yra itin veiksmingas.

Pavyzdžiui, **Ispanijoje** po intervencijos išnyko skirtumai, kurie buvo nustatyti atliekant pirmąjį matavimą visomis sąlygomis. Atsižvelgiant į tai, kad grupės nebuvo vienodos, tai galėtų būti laikoma patenkinamu rezultatu. Vietos mokymas leido išlyginti padėtį, kai kai kurios mokyklos buvo geriau nusiteikusios, palyginti su kitomis, ir matome, kaip eksperimentinės mokyklos užregistravo

aukščiausius balus visuose kintamuosiuose. **Rumunijoje**, palyginti su bandomuoju etapu, eksperimentinių mokyklų rezultatai yra gerokai didesni pagal tris kintamuosius: susitikimai įtraukties klausimais, mokymai įtraukties klausimais, aktyvaus dalyvavimo įtraukties procese jausmas. Padidėjęs balas pagal šiuos kintamuosius rodo, kad po mokymų dalyviai geriau suprato, kas yra kokybiškas, ekologiškas ir įtraukus švietimas. Svarbu, kad šių trijų aspektų padaugėjo, nes padėtis prieš intervenciją parodė, kad įtraukimas buvo vertinamas labiau kaip „techninis“ ir „medicininis“ klausimas. Didelis balas tokiems aspektams rodo, kad mokymo dalyviai suprato, kad norint įtrauktis į darbą, reikia didesnių bendruomenės pastangų.

Ketinių deklaracija

Šiuo manifestu siekiama Europos lygmeniu nustatyti ir nurodyti vertybes, principus, visų pirma veiksmus ir darbo priemones, kuriais remiantis ilgainiui būtų kuriami ir stiprinami įvairių suinteresuotųjų subjektų dalyvaujantieji aljansai, siekiant skatinti mokyklų įtrauktį laikantis „ekologinio“ požiūrio. Dauguma Europos mokyklų sistemų plėtoja bendradarbiavimo su vietos valdžios institucijomis, šeimomis, asociacijomis, ekspertų grupėmis ir kt. formas, kurios dažnai gali turėti skirtingus lūkesčius ir poreikius. Mokyklos sistema yra įsipareigojusi būti ryšio, dialogo, susitikimo ir sintezės taškas visiems šiems skirtumams.

Todėl mokykla tampa „Prosocial Trust“ centru (EPTC, European Prosocial Trust Center). EPTC suburia ne tik švietimo specialistus, bet ir įvairius veikėjus bei skirtingus požiūrius, siekiant susitikti tarpusavyje ir palaikyti dialogą palankioje ir įtraukioje aplinkoje.

ECO-IN projekto partneriai toliau sieks įtraukti vietos ir nacionalinės politikos formuotojus į įtraukaus švietimo skatinimą. Be to, ECO-IN partneriai ir dalyviai, su kuriais jie bendradarbiavo viso projekto metu, sieks skleisti ekologinės įtraukties koncepciją į tas realijas, kurioms vis dar sunku pasiekti įtrauktį.

Avenue des Arts, 50 metų
1000 Briuselis – Belgija
+ 32 2 500 10 20
www.solidar.org ■ @SOLIDAR_EU
© SOLIDAR 2023 M.

Autorius: Alexandra Matthys

Teikinių autoriai:

Mayka Cirera Amores – Barcelonos autonominis universitetas, Mirada Vietinis

Robert Roche – Barcelonos autonominis universitetas, Mirada Local

Adina Curta – FORMA.Azione srl

Sylvia Liuti – FORMA.Azione srl

Elisa Gambardella – SOLIDAR fondas

Annalisa Morganti – Perugia universitetas

Alessia Signorelli – Perugia universitetas

Skelbimo koordinavimas: Solidar fondas

Grafinis dizainas: Dagmar Bleyovj

Solidar fondas pažangiam švietimui ir demokratiniam dalyvavimui yra 23 narių tinklas, vienijantis kelis milijonus piliečių visoje Europoje. Fondas skatina tiek išorės politikos darbą, tiek vidinius savo narių mokymosi poreikius, formuodamas save kaip narystės mokymosi centrą.

[ES finansavimo logotipas] Europos Komisijos parama šio leidinio rengimui nėra turinio, atspindinčio tik autorių nuomonę, patvirtinimas ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateiktos informacijos panaudojimą.

ECO-IN projektą, įskaitant politikos dokumentų rinkinį, inicijavo ir įgyvendino šios organizacijos. Jos yra pirmosios šį dokumentą pasirašiusios šalys ir kviečia visus suinteresuotuosius įtraukios švietimo politikos suinteresuotuosius subjektus prisijungti prie šio įsipareigojimo toliau propaguoti įrodymais pagrįstas politines rekomendacijas ir priemones, susijusias su projektu. Jei norite, kad jūsų organizacija prisijungtų prie šių pastangų ir gautumėte daugiau informacijos, kreipkitės į [įrašyti organizaciją].

[projekto partnerių logotipai]

Nr. 612163-EPP-1–2019–1-IT-EPPKA3-IPI-SOC-IN